

Vrhovno državno tužilaštvo Crne Gore

**IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE
VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA
ZA 2015. GODINU**

Podgorica, februar 2016.

UVOD	3
STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA.....	3
POSLOVI STRUČNE SLUŽBE	3
SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI.....	3
PRIPREMNI POSTUPAK:.....	3
IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA:	3
KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE:	4
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI.....	4
IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2015. GODINU	5
IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA.....	5
PRIPREMNI POSTUPAK	5
DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA	5
DOSTAVLJANJE PODATAKA O IZREČENIM ALTERNATIVNIM MJERAMA	8
DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD	8
IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA.....	8
KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE	9
DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA	9
DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD	10
OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI.....	10
PRIKUPLJANJE PODATAKA I IZRADA GODIŠNJE EVIDENCIJE O ALTERNATIVNIM MJERAMA.....	10
SKLAPANJE SPORAZUMA I OBEZBJEĐIVANJE USLOVA ZA SPROVOĐENJE VASPITNIH NALOGA.....	12
DOSTAVA IZVJEŠTAJA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA:	13
DAVANJE MIŠLJENJA O PODZAKONSKIM AKTIMA KOJI SE ODNOSU NA ZAŠTITU MALOLJETNIKA, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA:.....	14
SARADNJA SA USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA	14
UČEŠĆE NA STRUČNIM SKUPOVIMA	15
PREDSTAVLJANJE STRUČNE SLUŽBE NA VEB SAJT-U VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA.....	16
IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2015. GODINI.....	17
TABELARNI PRIKAZ PODATAKA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA PREMA MALOLJETNICIMA U 2015. GODINI	18

UVOD

STRUČNA SLUŽBA VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

Stručna služba pomaže državnim tužilaštvima način da samostalni savjetnici II (socijalni radnik, specijalni pedagog ili psiholog), po zahtjevu državnog tužioca, obavljaju poslove u vezi pripremnog postupka, postupka izricanja i izvršavanja alternativnih mjera i krivičnih sankcija i postupka krivičnopravne zaštite djece propisane Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku – ZOPPMUKP (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011, koji je u primjeni od 1. septembra 2012. godine), Pravilnikom o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/12) i drugim relevantnim propisima.

POSLOVI STRUČNE SLUŽBE

SPECIJALIZOVANI STRUČNI POSLOVI

PRIPREMNI POSTUPAK:

- Procjena snaga maloljetnika i kriminogenih rizika u odnosu na lični, porodični i obrazovni nivo i sačinjavanje stručnog mišljenja o osnovanosti primjene člana 66 – Odbacivanja krivične prijave iz razloga pravičnosti, člana 69 – Uslovljeni oportunitet, člana 76 – Načelo cjelishodnosti, ZKPPMUKP
- Davanje stručnog mišljenja o izricanju i izboru alternativnih sankcija prema maloljetnicima; nadzor nad izvršavanjem vaspitnih naloga kroz saradnju sa centrima za socijalni rad i ustanovama/organizacijama u kojima se sprovode vaspitni nalozi; sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovedenih vaspitnih naloga (ZKPPMUKP, član 75; Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Učestvovanje u prikupljanju podataka u pripremnom postupku (ZKPPMUKP, član 73) i ispitivanju maloljetnika u toku istrage i prikupljanju podataka o krivičnom djelu, u toku dokaznog postupka, posebno kada to zahtijeva specifični stručni pristup u odnosu na psihofizički status i sposobnosti maloljetnika (ZKPPMUKP, član 74).
- Učestvovanje u procjeni i obavljanju nadzora nad zadržavanjem i određivanjem pritvora u izviđaju (ZKPPMUKP, član 64)
- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja u vezi predlaganja primjerene maloljetničke sankcije (ZKPPMUKP, član 78 – Prijedlog državnog tužioca da se maloljetniku izrekne krivična sankcija)
- Davanje nalaza i mišljenja o primjeni maloljetničkih sankcija za mlađa punoljetna lica (ZOPPMUKP, član 40, 41)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA:

- Sačinjavanje stručnog nalaza i mišljenja o rezultatu sprovođenja vaspitnih mjera, o opravdanosti produžetka, zamjene, obustave mjere, po zahtjevu tužioca (ZOPPMUKP, član 99 – Obustava izvršenja i izmjena odluke o vaspitnim mjerama)

- Obilazak maloljetnika smještenih u ustanovama, zajedno sa državnim tužiocem i/ili po nalogu tužioca; sačinjavanje mišljenja o uslovima boravka maloljetnika u ustanovama (vaspitna ustanova, maloljetnički zatvor) i djelotvornosti mjere koja se sprovodi (ZOPPMUKP, Glava peta – Kontrola izvršenja krivičnih sankcija)
- Sačinjavanje nalaza i mišljenja u slučaju kada se procijeni/utvrde činjenice da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP)

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE:

- Prikupljanje podataka o ličnim i porodičnim prilikama djeteta na čiju je štetu izvršeno krivično djelo ili djeteta svjedoka i davanje mišljenja o daljem postupanju u odnosu na okolnosti koje su doprinijele ili bile od uticaja na izvršavanje krivičnog djela na štetu djeteta ili na bezbjednost djeteta te obavješćavanje centra za socijalni rad o tome (ZOPPMUKP, Glava četvrta – Posebne odredbe o zaštiti maloljetnih lica kao učesnika u krivičnom postupku, gdje se ne pominje Stručna služba, nego „stručno lice“; Zakonik o krivičnom postupku, Službeni list, br. 57 od 18. avgusta 2009, 49/10, 47/14/, čl. 289 – Pribavljanje podataka o okrivljenom: „Državni tužilac će prije završene istrage pribaviti podatke o okrivljenom... po potrebi, državni tužilac će pribaviti podatke o ranijem životu okrivljenog i o prilikama u kojima živi, kao i o drugim okolnostima koji se tiču njegove ličnosti... može odrediti zdravstvene preglede ili psihološka ispitivanja okrivljenog kad je potrebno da se dopune podaci o ličnosti okrivljenog“)
- Pružanje stručne pomoć kod ispitivanja djeteta svjedoka ili djeteta na čiju je štetu izvršeno krivično djelo kroz pripreme djeteta za ispitivanje, davanje mišljenja o njegovoj spremnosti i sposobnosti za ispitivanje, načinu ispitivanja i učešće u ispitivanju, u postupcima koji prethode odlučivanju o podizanju optužnice ili obustavi istrage (ZOPPMUKP, Glava četvrta – Posebne odredbe o zaštiti maloljetnih lica kao učesnika u krivičnom postupku, gdje se ne pominje Stručna služba, nego „stručno lice“)
- Obavješćavanje centara za socijalni rad o potrebi preduzimanja mjera zaštite prava i dobrobiti maloljetnika kada se u toku postupka prema maloljetniku uoči da postoji takva potreba (kao što omogućava član 123 – Zaštita prava, ZOPPMUKP,)

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

- Sklapanje sporazuma sa javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim i drugim organizacijama o sprovođenju vaspitnih naloga (ZOPPMUKP, Glava 6 – Primjena vaspitnih naloga)
- Saradnja s centrima za socijalni rad, školama i drugim javnim ustanovama, organizacijama, nevladinim organizacijama i drugim stručnim službama (ZOPPMUKP, član 46, stav 4)
- Prikupljanje, obrada, statistička analiza, kontrola i priprema statističkih podataka iz djelokruga rada Stručne služne
- Vođenje evidencije izrečenih alternativnih mjera (shodno ZOPPMUKP, član 101 i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama)
- Analiza stanja i kretanja kriminaliteta maloljetnika i odraslih učinilaca krivičnih djela na štetu djece (statusi djeteta; statusi odraslih učinilaca krivičnih djela na štetu djece; vrste krivičnih djela; kriminalni recidiv; kritična mjesta u lokalnim zajednicama)

- Saradnja sa lokalnim zajednicama u cilju praćenja izvršenja mjera i sankcija prema maloljetnicima i njihovim porodicama, kao i praćenja stanja i kretanja kriminaliteta djece, kriminaliteta odraslih prema djeci i iniciranja relevantnih preventivnih programa
- Učešće u radu tijela za zaštitu prava djece i mladih, izradi propisa vezanih za zaštitu prava djece, mladih i porodice
- Učešće u različitim oblicima stručnog usavršavanja i stručnim skupovima

IZVJEŠTAJ O RADU STRUČNE SLUŽBE ZA 2015. GODINU

U toku 2015. godine u Stručnoj službi je zaposlen jedan samostalni savjetnik II - socijalni radnik. Prethodnih godina, u Stručnoj službi je takođe radio samo jedan zaposleni, savjetnik II – specijalni pedagog.

IZVJEŠTAJ O STRUČNIM POSLOVIMA

PRIPREMNI POSTUPAK

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

Državni tužioci u postupku odlučivanja o postupanju i primjeni krivičnih sankcija (vaspitne mjere, kazna maloljetničkog zatvora, mjere bezbjednosti) u pravilu pribavljaju nalaz i mišljenje organa starateljstva (koji često i ne sadrži prijedlog za izricanje konkretne mjere prema maloljetniku), shodno ZOPPMUKP, članu 73 (“tužilac za maloljetnike obavezno pribavlja mišljenje organa starateljstva”) i članu 54 (“o svakom pokretanju postupka prema maloljetniku državni tužilac za maloljetnike će obavijestiti organ starateljstva”), a od Stručne službe po procijenjenoj potrebi (član 73, “Utvrđivanje ovih činjenica i okolnosti /prikupljanje podataka u pripremnom postupku/državni tužilac za maloljetnike može povjeriti i stručnoj službi”).

I u postupku odlučivanja o primjeni alternativnih mjera državni tužilac u pravilu pribavlja nalaz i mišljenje organa starateljstva, a od Stručne službe po procijenjenoj potrebi.

Kod primjene vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim, tužilac Stručnoj službi najčešće samo dostavlja svoju odluku o upućivanju na postupak posredovanja i/ili rješenje o odbacivanju krivične prijave, koje potvrđuje da je maloljetnik ispunio dogovorenu obavezu (ZOPPMUKP, Glava 6 - Primjena vaspitnih naloga). To znači da se državni tužilac već odlučio i za primjenu i za vrstu alternativne mjere, bez nalaza i mišljenja Stručne službe (član 13 - Izbor i primjena vaspitnog naloga, stav 4: „Prilikom izbora i primjene vaspitnog naloga državni tužilac za maloljetnike sarađuje sa organom starateljstva, odgovarajućom ustanovom ili organizacijom, posrednikom, pedagogom, psihologom ili drugim stručnim licem koji mogu pružiti odgovarajuća obavještenja o maloljetniku, odnosno primjeni vaspitnog naloga“, a ne navodi se Stručna služba).

Samo za vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada ZOPPMUKP je propisao da tužilac prije odlučivanja pribavi mišljenje Stručne službe, a kod svih vaspitnih naloga traženje mišljenja Stručne službe je više u vezi izbora ustanove u kojoj će se vaspitni nalog izvršavati, nego što se od Stručne službe traži mišljenje kako o uslovima na strani konkretnog maloljetnika za primjenu alternativne mjere, tako i o izboru njemu najprimjerenije alternativne mjere.

U cilju uspostavljanja i razvoja dobre saradnje u postupcima koji se vode prema maloljetnicima, kako kod onih koji su izvršili krivično djelo, tako i kod djece na čiju su štetu učinjena krivična djela ili su svjedoci krivičnih djela, Stručna služba se periodično, usmenim i pisanim putem,

obraćala tužilaštvima. Na taj način se promoviše podrška Stručne službe kako državnom tužiocu, tako i maloljetniku/djetetu i njegovim roditeljima u krivičnom postupku. Tako su u postupcima koji se tiču maloljetnih izvršioca krivičnih djela, u 2015. godini državni tužioci, shodno članu 46 i 73 ZOPPMUKP, zatražili učešće Stručne službe, putem davanja nalaza i mišljenja, za 23 maloljetnika i 3 mlađa punoljetna lica (Osnovno državno tužilaštvo - ODT Herceg Novi; Kolašin; Kotor; Podgorica; Rožaje), što je pet puta više u odnosu na 2014. godinu (5 maloljetnika, ODT Podgorica), a više od šest puta u odnosu na 2013. godinu (4 maloljetnika, ODT Podgorica; Nikšić).

U 2015. godini osnovna državna tužilaštva su zatražila nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnim postupcima za ukupno 26 maloljetnika/mlađih punoljetnih lica, i to za:

- 23 maloljetnika,
- 1 mlađe punoljetno lice za krivično djelo koje je izvršilo kao stariji maloljetnik,
- 2 mlađa punoljetna lica.

Nalaz i mišljenje Stručne službe u krivičnom postupku prema maloljetniku, u 2015. godini, je zatražilo 5 osnovnih državnih tužilaštava i to:

- ODT Herceg Novi (za 8 maloljetnika),
- ODT Kolašin (za 1 mlađe punoljetno lice),
- ODT Kotor (za 7 maloljetnika i 1 mlađe punoljetno lice),
- ODT Podgorica (za 5 maloljetnika i 1 mlađe punoljetno lice koje je izvršio krivično djelo kao stariji maloljetnik),
- ODT Rožaje (za 3 maloljetnika).

U krivičnom postupku prema maloljetniku, u 2015. godini, Stručna služba je svojim nalazom i mišljenjem inicijalno preporučila:

- Za 5 maloljetnika obustavu postupka,
- za 1 maloljetnika opomenu,
- za 7 maloljetnika ukupno 10 vaspitnih naloga i to:
 - za 1 maloljetnika vaspitni nalog - redovno pohađanje škole,
 - za 3 maloljetnika vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog rada,
 - za 3 maloljetnika po dva vaspitna naloga - obavljanje društveno korisnog rada; i redovno pohađanje škole,
- za 1 maloljetnika primjenu dugotrajnijeg tretmana u zatvorenoj sredini, i to kako rad na socijalizaciji, tako i na rješavanju problema zavisnosti (ispitivanje i/ili odvikavanje od zavisnosti).

Od predloženih 5, za 4 maloljetnika državni tužilac je donio odluku o obustavi postupka, a za 1 maloljetnika je izrekao opomenu.

Od 10 vaspitnih naloga izrečenih prema 7 maloljetnika u 2015. godini, 2 maloljetnika su uspješno realizovala vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, o čemu je Stručna služba dostavila nalaz i mišljenje državnom tužiocu (u Podgorici i Herceg Novom), na osnovu čega su donijete odluke o odbacivanju krivične prijave. U toku je sprovođenje 7 vaspitnih naloga (redovno pohađanje škole; obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada) od strane 4 maloljetnika (ODT Herceg Novi: 1 vaspitni nalog – redovno

pohađanje škole; Podgorica: 3 vaspitna naloga – obavljanje društveno korisnog rada i 3 vaspitna naloga – redovno pohađanje škole). Jedan maloljetnik nije ni započeo sa sprovođenjem vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog rada (ODT Rožaje), jer je zajedno sa roditeljem napustio zemlju i zatražio azil u Njemačkoj.

Za 2 maloljetnika Stručna služba nije izvršila procjenu jer su maloljetnici nasputili Crnu Goru.

Za 10 maloljetnika obrada Stručne službe se prenosi u 2016. godinu i to:

- za 2 maloljetnika, Stručna služba je izvršila procjenu krajem decembra 2015. godine, nalaz je sačinjen u januaru 2016. godine, kada su predložena i izrečena 4 vaspitna naloga (1 vaspitni nalog - redovno pohađanje škole; 1 vaspitni nalog - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove i 2 vaspitna naloga – pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita /vozačkog ispita/, ODT Herceg Novi);
- Za 7 maloljetnika, za koje je zahtjev prispio krajem novembra 2015. godine, izvršena je procjena na osnovu razgovora sa maloljetnicima i roditeljima/starateljem, a zbog nedostavljanja zatraženog nalaza centara za socijalni rad (uslijed drugih poslova centara za socijalni rad), nije bilo moguće sačinjavanje konačnog nalaza i mišljenja Stručne službe u 2015.;
- Za 1 maloljetnika, za kojeg je zahtjev prispio u decembru 2015. godine, a u usmenim konsultacijama sa državnim tužiocem, predložena je i realizovana primjena člana 61 - Mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika u vaspitnu ustanovu JU Centar „Ljubović“ te se i dalje se prati.

Izvršena konsultacija se odnosila na preporuku da pritvor maloljetnika u očekivanju suđenja treba zamijeniti alternativnim mjerama kao što su strogi nadzor, intenzivna briga ili smještaj u hraniteljsku porodicu ili ustanovu socijalne zaštite ili u vaspitnu ustanovu. Takođe i da pritvor ne smije da bude „zamjena“ za nedostajuće i/ili nerazvijene službe, usluge i programe u lokalnoj zajednici za prevenciju maloljetničke delinkvencije (nisu u stanju da odgovore na potrebe maloljetnika za sveobuhvatnom zaštitom – od napuštanja djeteta i neadekvatnog roditeljskog nadzora, nevršenja nadzora organa starateljstva nad vršenjem roditeljskog prava i nepružanje drugih odgovarajućih usluga porodicama u riziku, do razvoja problema u ponašanju djeteta kojim ono ugrožava samo sebe do mjere kada je neophodan institucionalni smještaj). Ovo pogotovo što postojeća organizacija pritvora ne obezbjeđuje maloljetnicima odgovarajuću brigu, zaštitu i svu potrebnu pomoć – socijalnu, obrazovnu, psihološku, medicinsku i fizičku, uključujući i zaštitu od mogućeg negativnog uticaja i postupanja odraslih lica osumnjičenih za izvršenje krivičnih djela sa kojima maloljetnici borave u pritvorskoj prostoriji i/ili sa kojima dolaze u kontakt dok su u pritvoru.

Posebno Smjernice Ujedinjenih naroda za prevenciju maloljetničke delinkvencije, tzv. Rijadske smjernice (1990.) i Standardna minimalna pravila UN za provođenje sudskih postupaka prema maloljetnicima, tzv. Pekinška pravila (1985.) preporučuju da postupanje u okviru maloljetničkog pravosuđa treba da naglašava dobrobit maloljetnika i u okviru toga srazmjernost reakcije prema maloljetnicima sa širim okolnostima izvršenja krivičnog djela, kako bi krivični postupak doprinijeo interesima maloljetnika, a postupanje u ustanovama koje odlučuju o maloljetnicima ili u koje se maloljetnici upućuju bilo humanije i pravednije. To znači da, svi zajedno, dajemo doprinos da se krivični postupak usmjeri na dijete na način da se predloženim mjerama izbjegne kriminalizacija i kažnjavanje djece za ponašanje koje nije uzrokovalo ozbiljnu štetu razvoju djeteta ili drugim ljudima.

DOSTAVLJANJE PODATAKA O IZREČENIM ALTERNATIVNIM MJERAMA

Državni tužioci su u 2015. godini, shodno članu 101 ZOPPMUKP, od Stručne službe zatražili provjeru podataka o izrečenim alternativnim mjerama za 53 maloljetnika (ODT Bar, Bijelo Polje, Cetinje, Podgorica, Ulcinj; CB Bijelo Polje), što je približno isto kao i u 2014. godini, kada je tražena provjera podataka za 50 maloljetnika (ODT Bar; Nikšić; Podgorica), dok u 2013. godini nije bilo takvih zahtjeva.

Davanje podataka o izrečenim alternativnim mjerama, u 2015. godini, za 52 maloljetnika, zatražila su osnovna državna tužilaštva:

- Bar (8),
- Bijelo Polje (1),
- Cetinje (2),
- Podgorica (36),
- Ulcinj (5 maloljetnika).

U 2015. godini je, po prvi put, od centara bezbjednosti zatražena provjera podataka o izrečenim alternativnim mjerama i to od Centra bezbjednosti Bijelo Polje, za 1 maloljetnika.

Provjera da li je maloljetniku već izricana alternativna mjera se najčešće traži u postupku koji prethodi izricanju opomene. Putem zatražene provjere, kroz propisanu evidenciju koju vodi Stručna služba, tužilaštvu i policiji su dati podaci da li je prema maloljetniku već izricana alternativna mjera, o vrsti izrečene mjere, uspješnosti njene primjene.

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD

U jednom krivičnom predmetu, u kojem su prema 2 maloljetnika izrečene procijenjene alternativne mjere, koje odgovaraju njihovom najboljem interesu, Stručna služba je procijenila i da treba obavijestiti nadležni centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti maloljetnika, sa čime se državni tužilac saglasio. Ovo stoga što u porodici iz koje dolaze navedena 2 maloljetnika ima ukupno 4 djece, koja su jednako izložena posljedicama komplikovanog roditeljskog razvoda u produženom trajanju te je cjelishodno pružanje usluga njihovim roditeljima iz domena rada centra za socijalni rad i/ili preduzimanje drugih mjera porodično-pravne zaštite, shodno nadležnostima organa starateljstva.

IZVRŠAVANJE KRIVIČNIH SANKCIJA

Oktobra 2015. godine, u okviru Ekspertske misije Prava djeteta Poglavlje 23, Stručna služba je bila član radne grupe koja je posjetila maloljetnički zatvor, smješten u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u Podgorici - ZIKS, u kojem kaznu maloljetničkog zatvora izvršavaju 4 maloljetnika i 1 mlade punoljetno lice. Nadležni službenici ZIKS-a su saopštili da se maloljetnici nalaze na izdržavanju kazne zatvora duže od godinu dana i da u tom periodu maloljetnike nije obišao nadležni državni tužilac ni sudija ni centar za socijalni rad te da maloljetnici nemaju mogućnost ostvarivanja prava na obrazovanje za vrijeme izdržavanja kazne.

Decembra 2015. godine, u dva navrata Stručna služba je izvršila obilazak jednog maloljetnika u vaspitnoj ustanovi JU Centar „Ljubović“ u Podgorici, smještenog primjenom člana 61 - Mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika, na osnovu prijedloga nadležnog državnog tužioca, u konsultaciji sa Stručnom službom.

KRIVIČNOPRAVNA ZAŠTITA DJECE

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA STRUČNE SLUŽBE DRŽAVNIM TUŽIOCIMA

U postupcima koji se tiču djece na čiju su štetu učinjena krivična djela ili su svjedoci krivičnih djela, u 2015. godini, državni tužioci su, shodno članu 46 i 92 ZOPPMUKP, zatražili učešće Stručne službe putem davanja nalaza i mišljenja, za 8 maloljetnika, što predstavlja povećanje u zahtjevima prema Stručnoj službi u odnosu na 2014. godinu (2 maloljetnika, ODT Podgorica) i 2013. godinu (4 maloljetnika, ODT Podgorica).

U 2015. godini nalaz i mišljenje Stručne službe su zatražila 2 osnovna državna tužilaštva, u 4 krivična predmeta i to:

- ODT Podgorica (u 3 predmeta, nalaz i mišljenje Stručne službe je obuhvatio 7 djece)
- ODT Nikšić (u 1 predmetu, nalaz i mišljenje Stručne službe obuhvata 1 dijete)

U jednom predmetu (navodno seksualno nasilje nad djetetom u porodici; neadekvatno vršenje roditeljskog prava nad troje djece) je zatraženo mišljenje Stručne službe na osnovu uvida u spise (koji sadrže sveobuhvatan vještački nalaz sa preporukama o daljem postupanju prema roditeljima), koje je dato shodno zahtjevu državnog tužioca, sa procjenom najboljeg interesa djeteta i s tim u vezi daljeg postupanja.

U jednom predmetu (navodno seksualno nasilje nad djetetom u porodici) je zatražen nalaz i mišljenje Stručne službe, na osnovu razgovora sa roditeljima, koje je dato shodno zahtjevu državnog tužioca, sa procjenom najboljeg interesa djeteta i s tim u vezi daljeg postupanja.

U jednom predmetu (nasilje u porodici) zatraženo je angažovanje Stručne službe, u cilju pripreme djece za davanje iskaza pred državnim tužiocem. U navedenom postupku, Stručna služba je vodila razgovor sa troje djece u prisustvu roditelja i/ili organa starateljstva (jedno dijete direktna žrtva, jedno dijete je direktni svjedok-nije član porodice, jedno dijete-član porodice je svjedok kontinuiranog nasilja u porodici), pripremila djecu za učešće u krivičnom postupku i dala nalaz i mišljenje, sa procjenom najboljeg interesa djeteta i s tim u vezi daljeg postupanja.

U jednom predmetu (navodno seksualno nasilje nad djetetom od strane poznate odrasle osobe) je zatražena procjena sposobnosti djeteta za davanje iskaza i učešća u krivičnom postupku. Obrada se prenosi u narednu godinu, jer je zahtjev primljen krajem decembra 2015. godine.

U navedenim predmetima, po zahtjevu državnog tužioca, Stručna služba je izvršila uvid u spise i/ili obavila razgovor sa roditeljima; sa djecom i njihovim roditeljima i/ili sa djecom u prisustvu organa starateljstva, u cilju procjene sposobnosti djece za učešće u krivičnom postupku i davanje iskaza pred osnovnim državnim tužilaštvom. Takođe, prikupljeni su podaci o ličnim i porodičnim prilikama djece u cilju davanja mišljenja o okolnostima koje su mogle da doprinesu ili utiču na navodno izvršavanje krivičnog djela na štetu djeteta i/ili na bezbjednost djece. U postupku procjene, sa djecom se nije vodio razgovor o sadržaju prijave ni o navodnom krivičnom djelu koje je izvršeno na štetu djeteta, izuzev prihvatanja djetetovih spontanijih iskaza, kako bi se izbjeglo da dijete više puta govori o događajima koji mogu da budu uznemirujući i/ili traumatizirajući i/ili viktimizirajući, kao i da se izbjegne bilo kakav uticaj na iskaz koji dijete treba da da pred državnim tužiocem.

Stručna služba se založila da se saslušanje djece pred državnim tužiocem o okolnostima prijavljenog krivičnog djela obavi putem audiovizuelne tehnike, kako bi se djeca zaštitila od ponavljanja iskaza o navodnom seksualnom nasilju i s tim u vezi moguće ponovne viktimizacije i traumatizacije, uz prethodnu pripremu djece i pomoć Stručne službe kako bi razgovor bio stručno prilagođen sposobnostima i potrebama djece i postupku koji se vodi,

olakšao davanje iskaza, kao i uz prisustvo roditelja (sa kojim dijete ima uspostavljen odnos povjerenja) i organa starateljstva.

Ovo stoga što davanje iskaza stručnjacima o prijavljenom nasilju (pred policijskim inspektorom, centrom za socijalni rad-nekada je to tim od dva ili više stručnjaka, stručnom službom Vrhovnog državnog tužilaštva, kasnije i pred stručnom službom Višeg suda, vještakom/vještacima) prije saslušanja u tužilaštvu takođe predstavlja svjedočenje djeteta o povrjeđujućem iskustvu, međutim dijete će svoje svjedočenje morati da ponovi pred državnim tužiocem (i sudom). Zato je poželjno da se interdisciplinarne službe namijenjene djeci-žrtvama nađu na jednom, istom, mjestu u cilju informisanja o djetetu, o krivičnom djelu i procjenjivanja (uključujući i mjere podrške i pomoći nakon saslušanja i nakon krivičnog postupka), a dijete sasluša jednom, onda kada je to neophodno radi saslušanja djeteta pred državnim tužiocem i, zajednički vodeći računa da davanje djetetovog iskaza bude bez prisustva navodnog učinioca krivičnog djela. Na taj način bi se obezbijedilo da dijete svjedoči samo jednom i da ga ispituje samo jedno, uvijek isto lice (suprotnog pola od navodnog učinioca krivičnog djela).

DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA CENTRIMA ZA SOCIJALNI RAD

U 3 krivična predmeta (ukupno 6 djece za koje postoji sumnja da su na njihovu štetu izvršena krivična djela i 1 dijete koje je svjedok) procijenjena je i preporučena porodično-pravna zaštita za ukupno 6 djece, odnosno da treba obavijestiti centar za socijalni rad radi zaštite prava i dobrobiti djeteta, shodno nadležnostima centara za socijalni rad, sa čime se saglasio tužilac u 1 predmetu (ukupno 2 djece).

OPŠTI STRUČNI I ADMINISTRATIVNI POSLOVI

PRIKUPLJANJE PODATAKA I IZRADA GODIŠNJE EVIDENCIJE O ALTERNATIVNIM MJERAMA

U 2015. godini izrečena je 121 alternativna mjera, detaljan prikaz slijedi u dijelu Izvještaja o radu Stručne službe naslovljenom „Izvještaj o primjeni alternativnih mjera izrečenih maloljetnim učiniocima krivičnih djela u 2015. godini“ (str. 17).

Stručna služba evidentira maloljetnike kojima su izrečene alternativne mjere na način da državni tužioci i centri bezbjednosti Stručnoj službi dostavljaju kopiju izrečenih odluka. U cilju uspostavljanja i razvoja dobre saradnje u postupcima koji se vode prema maloljetnicima, obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, kao i zbog ažurnog vođenja propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i devet vrsta vaspitnih naloga) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se periodično obraća tužilaštvima. Zbog obrade i/ili praćenja maloljetnika za potrebe krivičnog postupka, propisane evidencije o izrečenim alternativnim mjerama, zajedničkog afirmisanja alternativnih mjera (opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi, ZOPPMUKP, član 68) i praćenja kriminaliteta maloljetnika, Stručna služba se obraća i Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, centrima i odjeljenjima bezbjednosti.

Evidentirajući i analizirajući podatke prikupljene iz dostavljenih odluka (Stručnoj službi se ne dostavljaju cjelokupni spisi) uočeno je da često nedostaju podaci: JMBG maloljetnika, nadimak, podaci o školi (naziv škole, smjer) i razredu te da li je maloljetnik redovni ili vanredni učenik, ime drugog roditelja, rođeno prezime majke. Takođe, posebno kod analize izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja važan je opis krivičnog djela iz kojeg se vidi da li se radi o vršnajčkom nasilju, primjeni nedozvoljenih sredstava i dr. Ponekad nedostaje datum izvršenja krivičnog djela te se ne može analizirati uzrast na kojem maloljetnici izvršavaju krivična djela. Navedeni podaci o maloljetniku bi pružili korisne informacije u cilju praćenja kriminaliteta

maloljetnika, povezivanja sa lokalnom zajednicom, odnosno iniciranja i sprovođenja zajedničkih preventivnih i drugih mjera zaštite u zajednici u kojoj maloljetnik živi i školuje se.

Shodno članu 101 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore br. 42/2012) državna tužilaštva i centri bezbjednosti su dužni da dostavljaju Stručnoj službi odluke o izrečenim alternativnim mjerama prema maloljetnicima, sa sljedećim podacima:

- lično ime (nadimak) maloljetnika i njegova oba roditelja
- datum i mjesto rođenja maloljetnika
- JMBG maloljetnika
- zanimanje maloljetnika (uključujući i podatke o školovanju)
- prebivalište
- zakonski okvir krivičnog djela, član zakona, datum izvršenja krivičnog djela
- o alternativnoj mjeri: broj i datum donošenja odluke o alternativnoj mjeri, kao i o vrsti, trajanju, primjeni, zamjeni, ukidanju, odbacivanju krivične prijave (dostava odluka).

U nekoliko slučajeva pokazala se razlika u načinu evidentiranja maloljetnih učinilaca krivičnih djela pa se: maloljetnik koji je izvršio poravnanje za krivično djelo koje se goni po privatnoj tužbi (član 68) našao i na evidenciji centara bezbjednosti i osnovnih državnih tužilaštava-ODT, a Stručna služba evidentira maloljetnike prema organu koji je primijenio alternativnu mjeru; maloljetnik kojemu je alternativna mjera izrečena u 2015. godini, a sprovela se u 2016. u Stručnoj službi se vodi u evidenciji za 2015. godinu (prema datumu izricanja alternativne mjere), a u ODT u 2016. godini (prema datumu kada je mjera realizovana).

Kada je, u postupku posredovanja, prilikom poravnanja maloljetnika sa oštećenim sačinjen sporazum o nadoknadi štete davanjem novčanog iznosa, ponekad nedostaje, a potrebno je dostaviti Stručnoj službi i povratnu informaciju o datumu izvršenja obaveze te da li je obaveza u potpunosti izvršena (npr. dogovoreno obeštećenje putem davanja novčanog iznosa koji će se isplatiti u ratama) ili kada se radi o drugoj vrsti poravnanja koje zahtijeva praćenje izvršenja (npr. povraćaj oduzetih predmeta). Navedeno takođe predstavlja sadržaj propisane evidencije o alternativnim mjerama.

Takođe, uslijed nedostavljanja Stručnoj službi kompletnih spisa predmeta maloljetnika ili kopija spisa, dešava se da Stručna služba nema informaciju o izrečenom vaspitnom nalogu i obavezi praćenja izvršenja vaspitnog naloga i/ili da nedostaju dokumenta na osnovu kojih se unose podaci u propisanu evidenciju. Uslijed nedostavljanja ili neblagovremenog dostavljanja kompletne dokumentacije dolazi do nepotpune evidencije maloljetnika kojima su izrečene alternativne mjere, a ponekad se, u usmenoj komunikaciji, dese i greške u prenošenju informacija. Neuočavanje navedenog donosi rizik pogrešnog evidentiranja i predstavljanja alternativnih mjera generalno, a na pojedinačnom nivou davanje netačnih podataka o konkretnom maloljetniku i s tim u vezi izricanje neadekvanih mjera, kako vaspitnih, tako i porodično-pravnih, socijalnih.

Shodno Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama, navedeni podaci se vode u Stručnoj službi od 2013. godine kao dokumentacija (dokumenta na osnovu kojih se unose podaci u evidenciju), pisana evidencija i povezane pojedinačne evidencijske liste maloljetnika sa podacima za svakog maloljetnika (za 2012/2013 godinu). Tokom 2014. godine i dalje se vodila dokumentacija, pisana evidencija i pojedinačne evidencijske liste maloljetnika sa podacima za svakog maloljetnika.

Stručna služba je u 2015. godini napravila elektronsku evidenciju izrečenih alternativnih mjera koristeći se sopstvenim resursima, a u nedostatku standardizovane baze podataka o maloljetnicima koja je nužna. U martu 2015. godine Stručna služba je uredila i pripremila za štampanje godišnju publikaciju o izrečenim alternativnim mjerama prema maloljetnicima, koja je zatim štampana u obliku propisane ukoričene knjige, koja sadrži listu evidencije za svakog maloljetnika kojemu je izrečena alternativna mjera (za 2014 godinu) i prilog - tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2014. godini. Takođe, Stručna služba je, u septembru 2015. godine, uradila izvještaj i tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi za 2012. i 2013. godinu i pripremila za postavljanje na internet stranici Stručne službe.

Tokom 2015. godine, Stručna služba je nastavila sa vođenjem dokumentacije, pisane i elektronske evidencije, na osnovu koje je uredila i pripremila za štampanje godišnju publikaciju o izrečenim alternativnim mjerama, u obliku propisane ukoričene knjige sa formiranim evidencijskim listom sa podacima za svakog maloljetnika, kao i dodatak - tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2015. godini.

SKLAPANJE SPORAZUMA I OBEZBJEĐIVANJE USLOVA ZA SPROVOĐENJE VASPITNIH NALOGA

U 2015. godini su sklopljena još dva sporazuma za sprovođenje vaspitnog naloga obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada: jedan sporazum je potpisan sa nevladinom organizacijom (Nikšić), a jedan sa sportskom organizacijom (Bar), što predstavlja ukupni broj od 128 organizacija u kojima se mogu sprovoditi navedeni vaspitni nalozi.

Krajem decembra 2015. godine, izvršen je obilazak još jedne nevladine organizacije u Herceg Novom i dogovor u vezi potpisivanja sporazuma za sprovođenje vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada.

Takođe, koristeći se sopstvenim resursima, Stručna služba je u 2015. godini napravila elektronsku evidenciju organizacija sa kojima je sklopljen sporazum o sprovođenju vaspitnih naloga, sa čime su upoznata tužilaštva.

Od 2013. godine i ponovo od februara 2015. godine i dalje Stručna služba pokušava da dogovori rješenje problema i jasnu proceduru osiguranja maloljetnika za vrijeme izvršenja vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti, na nepristrasan, transparentan i jednak pristup prema svim ponuđačima. Navedeno je i jedan od važnih preduslova kako za samo sklapanje sporazuma, tako i za međusobno povjerenje svih učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga.

Takođe, u cilju obezbjeđivanja uslova za kvalitetnije sprovođenje 3 vrste vaspitnih naloga, u toku 2015. godine Stručna služba je kreirala i primijenila:

- obrazac – dnevnik rada (aktivnosti maloljetnika za vrijeme realizacije vaspitnog naloga - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti), koji popunjava maloljetnik za svaki dan angažmana, uz potpis odgovornog lica iz ustanove/organizacije u kojoj se vaspitni nalog izvršava
- obrazac – izvještaj o praćenju izvršenja vaspitnog naloga u ustanovi/organizaciji, koji olakšava praćenje i završno izvještavanje ustanove u kojoj se izvršava vaspitni nalog - obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti
- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i vaspitnog naloga - uključivanje u određene sportske aktivnosti, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad (osnovne obaveze organa

starateljstva, maloljetnika, roditelja, organizacije/ustanove, koje se zatim prilagođavaju konkretnom maloljetniku)

- inicijalni obrazac - plan i program izvršenja vaspitnog naloga – redovno pohađanje škole, koji predstavlja podršku centrima za socijalni rad (osnovne obaveze organa starateljstva, maloljetnika, roditelja, škole, koje se zatim prilagođavaju individualnim karakteristikama konkretnog maloljetnika)

Obrazac - dnevnik aktivnosti maloljetnika za vrijeme realizacije vaspitnog naloga služi kako maloljetniku za evidentiranje radnih aktivnosti, samouvid u broj izvršenih radnih sati, vrstu aktivnosti i postignuća te jačnje i podsticanje njegove odgovornosti, tako i za uvid organizaciji/ustanovi i da roditelji, Centar za socijalni rad i Stručna služba mogu imati blagovremeni uvid u sve aktivnosti maloljetnika, na jednostavan i transparentan način.

Ostali obrasci (obrazac – izvještaj o praćenju izvršenja vaspitnog naloga u ustanovi/organizaciji; plan i program izvršenja vaspitnog naloga) podržavaju aktivnu ulogu svih učesnika u sprovođenju vaspitnog naloga, kao i jasno i jednostavno planiranje, realizaciju i praćenje aktivnosti kroz dogovorene obaveze svih učesnika.

Iako na dosadašnjem malom uzorku, pokazalo se da obrasci omogućavaju odgovorno i jednostavno vođenje pisane dokumentacije, kao i transparentnost i blagovremeni uvid u sve aktivnosti. Obrasci su se pokazali posebno značajnim u situaciji bilo kakve poteškoće/problema jer je poteškoća/problem riješen odmah, prema planiranim koracima. Na taj način primjena ponuđenih obrazaca dobro povezuje sve učesnike i podstiče otvorenu i jasnu međusobnu komunikaciju i međusobno povjerenje.

Stručna služba se zalagala i za stvaranje uslova za raspisivanje javnog poziva za prijavljivanje humanitarnih organizacija, fondova ili javnih ustanova kako bi se pristupilo realizaciji vaspitnog naloga - plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove, na nepristrasan, transparentan i jednak pristup prema svim ponuđačima, kao i u cilju ravnomjerne raspodjele sredstava prijavljenima. Takođe, iako maloljetnici rijetko zarađuju, individualizacija vaspitnog tretmana i preusmjeravanje maloljetnika iz krivičnog postupka nalažu da treba da bude obezbijeđena primjena i ovog vaspitnog naloga u lepezi mjera prema maloljetnicima.

DOSTAVA IZVJEŠTAJA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA:

- Dostavljeni su statistički podaci, koje vodi i analizira Stručna služba, za potrebu sačinjavanja izvještaja tužilaštva prema UN Komitetu za prava djeteta, koji priprema Vrhovno državno tužilaštvo
- Dostavljeni su statistički podaci, koje vodi i analizira Stručna služba, u vezi zahtjeva Ekspertske misije Prava djeteta Poglavlje 23
- Dostavljen je izvještaj o radu Stručne službe u vezi zaključaka Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, koje je Odbor usvojio (28.07.2015.) povodom razmatranja Izvještaja Ombudsmana „Postupanje policije sa djecom”
- Dostavljen je izvještaj o primjeni alternativnih mjera od početka primjene (2012.) i dalje, u vezi zahtjeva UNICEF-a
- Dostavljeni su izvještaji Stručne službe za potrebe radnih sastanaka
- Kao i na zahtjev državnog tužioca, u cilju prezentacije široj javnosti načina postupanja prema maloljetnicima u okviru tužilaštva.

DAVANJE MIŠLJENJA O PODZAKONSKIM AKTIMA KOJI SE ODNOSE NA ZAŠTITU MALOLJETNIKA, ZA POTREBE VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA:

- U vezi Pravilnika o bližim uslovima za izvršenje institucionalne mjere upućivanje u vaspitnu ustanovu (Pravilnik je u nadležnosti Ministarstvo rada i socijalnog staranja)

SARADNJA SA USTANOVAMA I ORGANIZACIJAMA

U aktuelnim postupcima prema maloljetnicima, Stručna služba je sarađivala sa **centrima za socijalni rad** u:

- Beranama
- Budvi (Područno odjeljenje Centra za socijalni rad Kotor)
- Danilovgradu (područno odjeljenje Centra za socijalni rad Podgorica)
- Herceg-Novom
- Kolašinu (područno odjeljenje Centra za socijalni rad Bijelo Polje)
- Kotoru
- Nikšiću
- Podgorici
- Rožajama

U aktuelnom postupku prema 1 maloljetniku, Stručna služba je sarađivala sa **JU Centar „Ljubović”**, ustanovom socijalne i dječje zaštite, koja se bavi institucionalnom zaštitom djece u sukobu sa zakonom i djece sa problemima u ponašanju. Takođe, Stručna služba je inicirala razgovor o korišćenju 24-časovnog stručnog nadzora Centra „Ljubović” kao alternative pritvoru maloljetnika u očekivanju suđenja, odnosno o primjeni člana 61 - Mjera privremenog nadzora i smještaja maloljetnika do okončanja pripremnog postupka ili do okončanja sudskog postupka. Iniciran je i razgovor o stvaranju uslova za primjenu vaspitne mjere - pojačani nadzor uz dnevni boravak u odgovarajućoj ustanovi ili organizaciji za vaspitanje i obrazovanje maloljetnika (član 23 ZOPPMUKP), angažovanjem stručnih lica Centra „Ljubović”, na način da maloljetnik u toku dana provodi nekoliko sati u Centru „Ljubović”, a nastavlja sa redovnim pohađanjem škole ili redovno odlazi na posao, zatim se vraća u porodicu.

Stručna služba je sarađivala i/ili posjetila **škole** u kojima su maloljetnici izvršili krivično djelo i prema kojima je u toku pripremi postupak, kao i u svrhu sprovođenja vaspitnog naloga – redovno pohađanje škole:

- Gimnazija „Slobodan Škerović, Podgorica
- JU Srednja ekonomska škola „Mirko Vešović” Podgorica
- JU Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić”, Podgorica
- JU Srednja mješovita škola „Braća Selić”, Kolašin
- JU Srednja stručna škola „Sergije Stanić”, Podgorica
- JU Srednja stručna škola, Rožaje

Takođe, Stručna služba je inicirala razgovor sa nadležnim službenikom **Ministarstva prosvjete** u cilju podrške u rješavanju problema koji nastaje kada se prema istom maloljetniku, zbog izvršenja krivičnog djela u prostoru škole, od strane škole primijeni vaspitna mjera – isključenje

iz škole (shodno Pravilniku o načinu i postupku izricanja vaspitnih mjera za učenike gimnazije, Pravilniku o načinu i postupku izricanja vaspitnih mjera za učenike škola u kojima se ostvaruje stručno obrazovanje, podzakonski akti Ministarstva prosvjete), a u postupku koji se vodi pred tužilaštvom alternativna mjera (opomena, vaspitni nalog, ZOPPMUKP). Navedena situacija se dešava u školama koje striktno primjenju pravilnik o vaspitnim mjerama za učenike, u kojem stoji da škole „mogu” izreći učeniku mjeru isključenje iz škole za najteže povrede dužnosti. Dakle, prema istom učeniku, za isti prestup, u školi bude primijenjena krajnje represivna mjera – isključenje iz škole, a u tužilaštvu alternativna mjera koja preusmjerava maloljetnika iz krivičnog postupka prema rješavanju konflikata i nadoknadi štete unutar zajednice u kojoj živi. Navedeno je vrlo zbunjujuće za maloljetnika koji prima dvije protivrječne poruke od dvije za njega važne (moćne) institucije (škola koju pohađa i tužilaštvo pred kojim se vodi krivični postupak prema maloljetniku), čime je njegovo razumijevanje poruka, adekvatan odgovor i pozitivna promjena ponašanja otežana ili osujećena. Kako škola, tako i tužilaštvo prilikom izricanja mjere procjenjuje lične i porodične prilike maloljetnika, njegovo ponašanje i ispunjavanju školskih obaveza u toku dosadašnjeg školavanja, školski uspjeh uključujući i ocjenu iz vladanja; izostanke sa nastave, pohvale, nagrade, disciplinske mjere, odnos prema vršnjacima, osoblju škole, kao i saradnju njegove porodice sa školom i sve druge okolnosti, sa kojima raspolaže škola, razredni starješina, pedagoško-psihološka služba, koje su od značaja za donošenje odluke u postupku koji se vodi prema maloljetniku zbog izvršenja povrede dužnosti učenika u školi/izvršenja krivičnog djela. A upravo poseban status maloljetnika i mladih punoljetnika zahtijeva individualizaciju, kreativnost i fleksibilnost u primjeni zakona/pravilnika, odabiru i izvršenju mjera prema njima.

Za vrijeme sprovođenja vaspitnih naloga Stručna služba je izvršila obilazak sljedećih **ustanova i organizacija**:

- Crveni krst Crne Gore
- JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama i teškoćama u razvoju Herceg Novi
- JU Sednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“, Podgorica
- JU Srednja stručna škola “Sergije Stanić”, Podgorica
- NVO Juventas, Podgorica

UČEŠĆE NA STRUČNIM SKUPOVIMA

Od 01. do 03. jula 2015. godine, u okviru projekta “**Trgovina djecom, dječije prosjačenje i prisilni dječiji brakovi u Crnoj Gori**”, Stručna služba je pohađala inicijalni program obuke, nakon koje je, **od 21. do 23. septembra 2015.** realizovan proces selekcije prijavljenih kandidata putem testiranja njihovog znanja iz oblasti borbe protiv trgovine djecom, dječijeg prosjačenja i dječijih brakova i putem praktičnog rada – prezentacije trenerskih vještina. Sertifikate za trenera u oblasti borbe protiv trgovine djecom, dječijeg prosjačenja i prisilnih dječijih brakova steklo je 8 polaznika, među kojima su službenici iz: JU Centar za djecu i mlade „Ljubović”, centara za socijalni rad; Kancelarije za borbu protiv trgovine ljudima, Ministarstva za ljudska i manjinska prava i Stručne službe Vrhovnog državnog tužilaštva.

Inicijalnu obuku polaznika, kao i procjenu budućih trenera, vodila je prof. dr Bistra Netkova, eksterna konsultantkinja angažovana od strane UNICEF-a. Takođe, ona je sprovedela i kraću obuku odabranih 8 trenera u cilju njihovog dodatnog razumijevanja procesa obuke i sticanja znanja o konceptima, metodama i principima obuke za trenere.

28. septembra 2015. godine, pored predstavnika relevantnih institucija i organizacija koje se bave zaštitom djece i koje postupaju prema djeci, Stručna služba je prisustvovala svečanom

dogadaju u Crnogorskom narodnom pozorištu, kojim Ministarstvo rada i socijalnog staranja i UNICEF, nastavljaju kampanju „**Svako dijete treba porodicu**“, kojom se promoviše hraniteljstvo – jedan oblik zaštite djece bez (adekvatnog) roditeljskog staranja. S tim u vezi treba napomenuti i da je jedna od mogućih vaspitnih mjera prema maloljetnim učiniocima krivičnih djela pojačani nadzor u drugoj-hraniteljskoj porodici.

26. oktobra 2015. godine, u okviru **Ekspertske misije Prava djeteta Poglavlje 23**, Stručna služba je sačinila izvještaj o primjeni alternativnih mjera prema maloljetnicima i bila član grupe koja je posjetila maloljetnički zatvor, smješten u dijelu Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija u Podgorici.

U periodu novembar – decembar 2015. godine, Stručna služba je učestvovala u projektu „**Promocija medijacije i vaspitnih naloga**“, Centra za posredovanje Crne Gore, koji se realizuje uz podršku UNICEF-a. Projekat, koji ima višegodišnji kontinuitet i bazično se odnosio na promociju postupka posredovanja u krivičnim postupcima prema maloljetnicima, odnosno na promociju vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim koje se vrši putem posredovanja, u 2015. godini proširen je idejom nosioca projekta da se promoviše i vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i rad Stručne službe. Zbog navedenog, Stručna služba je uzela učešće u dijelu predstavljanja rada Stručne službe, dosadašnje primjene i promocije svih devet vaspitnih naloga. Zajedno sa predstavnicima Centra za posredovanje, centara bezbjednosti, centara za socijalni rad, suda, tužilaštva, Stručna služba je prisustvovala radnim sastancima u: Rožajama, Bijelom Polju, Ulcinju, Nikšiću, Baru, Podgorici.

PREDSTAVLJANJE STRUČNE SLUŽBE NA VEB SAJT-U VRHOVNOG DRŽAVNOG TUŽILAŠTVA

U maju 2015. Stručna služba je inicirala da se na veb sajt-u Vrhovnog državnog tužilaštva nađe i predstavi i Stručna služba, kako bi postala vidljivija ne samo Stručna služba, nego i briga Vrhovnog državnog tužilaštva o zaštiti djece u krivičnom postupku (maloljetni učinioci krivičnih djela) i zaštiti djece na čiju su štetu učinjena krivična djela ili su svjedoci u krivičnom postupku, na način blizak široj javnosti, što je realizovano u septembru 2015. godine. U tu svrhu Stručna služba kontinuirano priprema i dostavlja informacije o radu i aktuelne aktivnosti u kojima učestvuje i u kojima je povezana sa zajednicom i relevantnim projektima.

IZVJEŠTAJ O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA IZREČENIH MALOLJETNIM UČINIOCIMA KRIVIČNIH DJELA U 2015. GODINI

Izvještaj je sačinjen prema evidenciji koju vodi Stručna služba Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore, na osnovu podataka koje su dostavila osnovna državna tužilaštva i Uprava policije, centri bezbjednosti, shodno članu 101 Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku (Službeni list Crne Gore, br. 64/2011) i Pravilniku o evidenciji o izrečenim alternativnim mjerama (Službeni list Crne Gore, br. 42/2012).

Alternativne mjere su posebne mjere predviđene Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, koje izriče nadležni državni tužilac za maloljetnike. On može izreći sljedeće alternativne mjere prema maloljetnicima:

1. Opomenu
2. Vaspitne naloge:
 - a) Poravnanje sa oštećenim
 - b) Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao
 - c) Uključivanje u određene sportske aktivnosti
 - d) Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada
 - e) Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove
 - f) Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge
 - g) Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji
 - h) Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita
 - i) Uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima

Takođe, ovlašćeni policijski službenik – policajac za maloljetnike, uz odobrenje državnog tužioca, prema maloljetnim učiniocima krivičnog djela može izreći sljedeće alternativne mjere:

1. Opomenu (član 10)
2. Poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68)

U 2015. godini, Stručna služba je evidentirala 115 maloljetnika koji su izvršili 118 krivičnih djela. Prema njima je primijenjena 121 alternativna mjera i to: 50 opomena; 61 vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim; 4 vaspitna naloga – redovno pohađanje škole; 6 vaspitnih naloga – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada.

Evidentirano je 8 djevojčica i 107 dječaka, a u recidivu je bilo 5 dječaka.

Osnovna državna tužilaštva izrekla su ukupno 95, a centri bezbjednosti 26 alternativnih mjera prema maloljetnicima.

Alternativne mjere izrečene su od strane 11 osnovnih državnih tužilaštava (Bar, Berane, Bijelo Polje, Cetnje, Herceg Novi, Kotor, Nikšić, Plav, Podgorica, Rožaje, Ulcinj) i 8 centra bezbjednosti (Bar, Berane, Bijelo Polje, Kolašin, Mojkovac, Nikšić, Podgorica, Ulcinj).

Slijedi tabelarni prikaz statističkih podataka o primjeni alternativnih mjera – opomene i vaspitni nalozi u 2015. godini.

TABELARNI PRIKAZ PODATAKA O PRIMJENI ALTERNATIVNIH MJERA PREMA MALOLJETNICIMA U 2015. GODINI

TABELA 1 Primjena alternativnih mjera prema maloljetnicima, prema nadležnom organu

Rb. Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru	Broj maloljetnika	Broj krivičnih djela	Broj alternativnih mjera
1	Osnovno državno tužilaštvo - ODT	92	92	95
2	Centar bezbjednosti - CB	23	26	26
	Ukupno	115	118	121

U 2015. godini, u Crnoj Gori, alternativne mjere su primijenjene prema 115 maloljetnika.

Dva maloljetnika su u recidivu: 1 maloljetnik se pojavio dva puta kao izvršilac krivičnog djela u toku 2015. godine, kada je prema njemu dva puta primijenjeno poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi; 1 maloljetnik se pojavio tri puta kao izvršilac krivičnog djela u toku 2015. godine, kada je prema njemu tri puta primijenjeno poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68). Tako je 115 maloljetnika izvršilo 118 krivičnih djela.

Prema 3 maloljetnika izrečena su po 2 vaspitna naloga pa ukupni broj izrečenih alternativnih mjera prema maloljetnicima iznosi 121.

TABELA 2 Vrsta alternativnih mjera, prema nadležnom organu

Rb. Br.	Alternativna mjera	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane ODT	Broj alternativnih mjera izrečenih od strane CB	Ukupno
1	Opomena	44	6	50
2	Poravnanje sa oštećenim	41	20	61
3	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	4	-	4
4	Uključivanje u određene sportske aktivnosti	0	-	0
5	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	6	-	6
6	Plaćanje novčanog iznosa u korist humanitarne organizacije, fonda ili javne ustanove	0	-	0
7	Podvrgavanje odgovarajućem ispitivanju i odvikavanju od zavisnosti izazvane upotrebom alkohola ili droge	0	-	0
8	Uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman u odgovarajućoj zdravstvenoj ustanovi, savjetovalištu ili drugoj odgovarajućoj organizaciji	0	-	0
9	Pohađanje kurseva za stručno osposobljavanje ili priprema i polaganje ispita	0	-	0
10	Uzdržavanje od posjećivanja određenog mjesta ili kontakta sa određenim licima	0	-	0
	Ukupno	95	26	121

U 2015. godini u Crnoj Gori alternativne mjere su primijenjene prema 115 maloljetnika, koji su izvršili 118 krivičnih djela, a izrečeno je ukupno 121 alternativnu mjeru: 50 opomena i 71 vaspitni nalog.

Osnovna državna tužilaštva izrekla su 95 alternativnih mjera prema 92 maloljetnika, od kojih su za 3 maloljetnika izrečene po dvije alternativne mjere (vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada i vaspitni nalog – redovno pohađanje škole).

ODT su izrekla 44 opomene i 51 vaspitni nalog. Od zakonom predviđenih 9, ODT su izrekla 3 vrste vaspitnih naloga: redovno pohađanje škole (4 maloljetnika); obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada (6 maloljetnika); poravnanje sa oštećenim (41 maloljetnika).

Centri bezbjednosti su izrekli 26 alternativnih mjera prema 23 maloljetnika (2 maloljetnika su u recidivu: 1 maloljetnik se pojavio dva puta kao izvršilac krivičnog djela u toku 2015. godine, kada je prema njemu dva puta primijenjeno poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi; 1 maloljetnik se pojavio tri puta kao izvršilac krivičnog djela u toku 2015. godine, kada je prema njemu tri puta primijenjeno poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi).

Od moguće 2 alternativne mjere, Centri bezbjednosti su primijenili obje i to mnogo više poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (20 poravnanja prema 17 maloljetnika), nego opomenu (6).

Od ukupno (ODT i CB) izrečenih vaspitnih naloga – poravnanje sa oštećenim (61), 46 je riješeno putem izvinjenja; u 10 poravnanja je postignut sporazum o obeštećenju putem davanja novčanog iznosa, od kojih samo jedan maloljetnik nije započeo izvršavanje sporazuma o poravnanju, a krajnji rok isplate novca, u ratama, je avgust 2016.; u 3 poravnanja je postignut sporazum o obeštećenju putem vraćanja/kupovine oduzete robe, međutim 3 maloljetnika nisu započeli izvršavanje sporazuma o pravnanju, a krajnji rok vraćanja oduzete robe je april 2016. Nije pristupio poravnanju (postupku posredovanja) 1 maloljetnik (nadležnost CB). Nadoknada štete davanjem određenog novčanog iznosa je bila dogovorena sporazumom u sljedećim iznosima: 10,00; 40,00; 100,00; 120,00; 150,00; 200,00; 2.000,00€. Osim za jednog maloletnika koji je sopstvenim radom obezbijedio davanje polovine dogovorenog novčanog iznosa (a polovinu njegov roditelj), za ostale nisu dostavljeni podaci da li je maloljetnik sam, iz sopstvenih sredstava, obezbijedio dogovoreni novčani iznos ili su to uradili roditelji maloljetnika.

TABELA 3 Primjena alternativnih mjera – opomena, vaspitni nalog, poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68), prema mjesno nadležnom organu

Rb. br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj alternativnih mjera	Centar/odjeljenje bezbjednosti	Broj alternativnih mjera
1	/	0	Andrijevisa	0
2	Bar	9	Bar	3
3	Berane	6	Berane	4
4	Bijelo Polje	8	Bijelo Polje	1
5	/	0	Budva	0
6	Cetinje	3	Cetinje	0
7	/	0	Danilovgrad	0
8	Herceg Novi	4	Herceg Novi	0
9	Kolašin	0	Kolašin	4
10	Kotor	9	Kotor	0
11	/	0	Mojkovac	1
12	Nikšić	10	Nikšić	11
13	Plav	1	Plav	0
14	/	0	Plužine	0
15	Pljevlja	0	Pljevlja	0
16	Podgorica	26	Podgorica	1
17	Rožaje	14	Rožaje	0
18	/	0	Šavnik	0
19	/	0	Tivat	0
20	Ulcinj	5	Ulcinj	1
21	/	0	Žabljak	0
	Ukupno ODT	95	Ukupno CB	26

U 2015. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava–ODT, alternativne mjere – opomena i vaspitni nalozi izrečene su u 11 ODT. Od 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena i poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68), izrečeni su u 8 CB/OB.

TABELA 4 Primjena alternativne mjere – opomena, prema mjesno nadležnom organu

Rb. Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj izrečenih opomena	Centar/odjeljenje bezbjednosti	Broj izrečenih opomena
1	/	0	Andrijevića	0
2	Bar	9	Bar	2
3	Berane	6	Berane	1
4	Bijelo Polje	0	Bijelo Polje	0
5	/	0	Budva	0
6	Cetinje	0	Cetinje	0
7	/	0	Danilovgrad	0
8	Herceg Novi	2	Herceg Novi	0
9	Kolašin	0	Kolašin	1
10	Kotor	2	Kotor	0
11	/	0	Mojkovac	0
12	Nikšić	0	Nikšić	1
13	Plav	1	Plav	0
14	/	0	Plužine	0
15	Pljevlja	0	Pljevlja	0
16	Podgorica	9	Podgorica	0
17	Rožaje	13	Rožaje	0
18	/	0	Šavnik	0
19	/	0	Tivat	0
20	Ulcinj	2	Ulcinj	1
21	/	0	Žabljak	0
	Ukupno ODT	44	Ukupno CB	6

U 2015. godini, od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava–ODT, alternativna mjera - opomena je izrečena u 8 ODT. Od 21 centra/odjeljenja bezbjednosti–CB/OB, opomena je izrečena u 5 CB/OB.

TABELA 5 Primjena alternativne mjere - poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68), prema mjesno nadležnom organu

Rb. Br.	Organ koji je izrekao alternativnu mjeru – poravnanje (član 68)		Broj poravnanja
1	Odjeljenje bezbjednosti	Andrijevića	0
2	Centar bezbjednosti	Bar	1
3	Centar bezbjednosti	Berane	3
4	Centar bezbjednosti	Bijelo Polje	1
5	Centar bezbjednosti	Budva	0
6	Odjeljenje bezbjednosti	Cetinje	0
7	Odjeljenje bezbjednosti	Danilovgrad	0
8	Centar bezbjednosti	Herceg Novi	0
9	Odjeljenje bezbjednosti	Kolašin	3
10	Odjeljenje bezbjednosti	Kotor	0
11	Odjeljenje bezbjednosti	Mojkovac	1
12	Centar bezbjednosti	Nikšić	10
13	Odjeljenje bezbjednosti	Plav	0
14	Odjeljenje bezbjednosti	Plužine	0
15	Centar bezbjednosti	Pljevlja	0
16	Centar bezbjednosti	Podgorica	1
17	Odjeljenje bezbjednosti	Rožaje	0
18	Odjeljenje bezbjednosti	Šavnik	0
19	Odjeljenje bezbjednosti	Tivat	0
20	Odjeljenje bezbjednosti	Ulcinj	0
21	Odjeljenje bezbjednosti	Žabljak	0
Ukupno			20

Od ukupno 21 centra/odjeljenja bezbjednosti, u 7 CB/OB maloljetnici su upućeni na poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68 ZOPPMUKP). Poravnanje je primijenjeno 20 puta prema 17 maloljetnika.

Dva maloljetnika su u recidivu: 1 maloljetnik se pojavio dva puta kao izvršilac krivičnog djela u toku 2015. godine, kada je prema njemu dva puta primijenjeno poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi; 1 maloljetnik se pojavio tri puta kao izvršilac krivičnog djela u toku 2015. godine, kada je prema njemu tri puta primijenjeno poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68).

Od ukupno 20 poravnanja za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi, u 14 slučajeva poravnanje je izvršeno putem izvinjenja, u 5 slučajeva postignut je sporazum o obeštećenju putem davanja novčanog iznosa (od kojih samo jedan maloljetnik nije pristupio izvršenju, a krajnji rok isplate je avgust 2016.), a 1 maloljetnik se nije odazvao pozivu za posredovanje.

TABELA 6 Prikaz primjene alternativnih mjera – vaspitni nalog, prema organu koji je izrekao nalog

Rb. Br.	Osnovno državno tužilaštvo	Broj izrečenih vaspitnih naloga
1	Bar	0
2	Berane	0
3	Bijelo Polje	8
4	Cetinje	3
5	Herceg Novi	2
6	Kolašin	0
7	Kotor	7
8	Nikšić	10
9	Plav	0
10	Pljevlja	0
11	Podgorica	17
12	Rožaje	1
13	Ulcinj	3
Ukupno		51

TABELA 7 Prikaz vaspitnih naloga izrečenih od strane osnovnog državnog tužilaštva

Rb. Br.	Vrsta vaspitnog naloga	Broj izrečenih vaspitnih naloga	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Poravnanje sa oštećenim	41	4	37
2	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	4	0	4
3	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	6	2	4
Ukupno		51	6	45

Od ukupno 13 osnovnih državnih tužilaštava-ODT, u 8 OTD izrečen je 51 vaspitni nalog prema 48 maloljetnika (za 3 maloljetnika izrečena su po 2 vaspitna naloga: obavljanje društveno korisnog rada; redovno pohađanje škole).

Od mogućih 9, tužilaštva su izrekla 3 vaspitna naloga i to: poravnanje sa oštećenim prema 41 maloljetniku; redovno pohađanje škole prema 1 maloljetniku; obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada prema 3 maloljetnika; a prema 3 maloljetnika izrečena su po 2 vaspitna naloga: obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada i redovno pohađanje škole.

Vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim izrekla su ODT: Bijelo Polje (8), Cetinje (3), Kotor (7), Nikšić (10), Podgorica (10), Ulcinj (3). Poravnanje je riješeno putem izvinjenja u 33 slučaja, a obeštećenje putem davanja dogovorenog novčanog iznosa izvršeno je u 5 slučajeva, a u 3 slučaja maloljetnici nisu pristupili izvršenju sporazuma o povraćaju/kupovini oduzetih predmeta (krajnji rok izvršenja je april 2016.).

Vaspitni naloge - redovno pohađanje škole i vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada izrekli su: ODT Herceg Novi (2), ODT Podgorica (prema 4 maloljetnika izrečeno je 7 vaspitnih naloga), a ODT Rožaje je izreklo 1 vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada (koji nije sproveden jer je maloljetnik sa prodicom napustio Crnu Goru i zatražio azil u Njemačkoj).

TABELA 8 Prikaz učinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika, prema vrsti i polu

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Teška tjelesna povreda	151	4	1	3
2	Laka tjelesna povreda	152	33	2	31
3	Učestvovanje u tuči	153	1	0	1
4	Ugrožavanje opasnim oruđem pri tuči i svađi	154	1	0	1
5	Ugrožavanje sigurnosti	168	2	0	2
6	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	2	0	2
7	Krađa	239	21	1	20
8	Teška krađa	240	5	1	4
9	Razbojništvo	242	2	0	2
10	Utaja	243	1	0	1
11	Sitna krađa, utaja i prevara	246	9	0	9
12	Oduzimanje vozila	248	7	0	7
13	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	5	0	5
14	Omogućavanje uživanja opojnih droga	301	1	1	0
15	Šumska krađa	324	2	0	2
16	Ugrožavanje javnog saobraćaja	339	10	1	9
17	Teška djela protiv bezbjednosti javnog saobraćaja	348	5	0	5
18	Neprijavljivanje pripremanja krivičnog djela	385	1	0	1
19	Lažno prijavljivanje	388	1	1	0
20	Nasilničko ponašanje	399	5	0	5
Ukupno			118	8	110

U toku 2015. godine 115 maloljetnika izvršilo je 118 krivičnih djela.

Od ukupno evidentiranih, u toku 2015. godine 1 maloljetnik se pojavio dva puta kao izvršilac krivičnih djela: sitna krađa (član 246); uništenje i oštećenje tuđe stvari (član 253). Prema njemu su u oba slučaja primijenjene alternativne mjere iz nadležnosti CB – poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68). Takođe, 1 maloljetnik se u 2015. godini pojavio tri puta kao izvršilac krivičnog djela sitna krađa (član 246). Prema njemu su u sva tri slučaja primijenjene alternativne mjere iz nadležnosti CB – poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi (član 68).

Prema dostavljenim podacima, skoro polovina izvršenih krivičnih djela su sa elementima nasilja (55), zatim slijede krivična djela krađe (45) pa krivična djela protiv bezbjednosti saobraćaja (15).

TABELA 9 Prikaz krivičnih djela sa elementima nasilničkog ponašanja, koje su učinili maloljetnici

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Teška tjelesna povreda	151	4	1	3
2	Laka tjelesna povreda	152	33	2	31
3	Učestvovanje u tuči	153	1	0	1
4	Ugrožavanje opasnim oruđem pri tuči i svađi	154	1	0	1
5	Ugrožavanje sigurnosti	168	2	0	2
6	Nasilje u porodici ili u porodičnoj zajednici	220	2	0	2
7	Razbojništvo	242	2	0	2
8	Uništenje i oštećenje tuđe stvari	253	5	0	5
9	Nasilničko ponašanje	399	5	0	5
Ukupno			55	3	52

Prema dostavljenim podacima, kod izvršenja krivičnih djela sa elementima nasilja, maloljetnici su upotrijebili: letvu, drvenu palicu, metalnu/aluminijumska palicu, šipku, britvu, nož, olovni/metalni boks (16 maloljetnika); pesnice, šamaranje, udarce rukama, nogama (11 maloljetnika); gađanje kamenjem, sitnim predmetima, stolicom (9 maloljetnika); sprej „suzavac” (2 maloljetnika); petarde (1 maloljetnik); prijetnje telefonom, telefonskim porukama (2 maloljetnika); drsko i bezobzirno ponašanje (1 maloljetnik). U većini slučajeva radilo se o vršnjačkom nasilju, a u 1 slučaju o partnerskom nasilju.

TABELA 10 Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela sa elementima nasilja

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo sa elementima nasilja	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Ukupno krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Opomena	17	4	21	1	20
2	Poravnanje sa oštećenim	16	14	30	1	29
3	Redovno pohađanje škole ili redovno odlaženje na posao	3	0	3	0	3
5	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	4	0	4	1	3
Ukupno		40	18	58	3	55

Kod krivičnih djela sa elementima nasilja osnovna državna tužilaštva–ODT su podjednako primijenila opomenu (prema 17 maloljetnika) i vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim (prema

16 maloljetnika). Vaspitni nalog – poravnanje sa oštećenim je u 13 slučajeva riješeno putem izvinjenja, a u 3 slučaja putem obeštećenja davanjem dogovorenog novčanog iznosa.

ODT je primijenilo 3, od mogućih 9 vrsta vaspitnih naloga. Osim vaspitnog naloga – poravnanje sa oštećenim (prema 16 maloljetnika), ODT je primijenilo još 2 vrste vaspitnih naloga prema 4 maloljetnika i to: prema 3 maloljetnika po dva vaspitna naloga – redovno pohađanje škole i vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada, a za 1 maloljetnika vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada.

Centri bezbjednosti su kod krivičnih djela sa elementima nasilja prema 4 maloljetnika primijenili opomenu, a prema 14 poravnanje sa oštećenim. Poravnanje sa oštećenim je u 11 slučajeva riješeno putem izvinjenja, u 2 slučaja sklopljen je sporazum o obeštećenju davanjem dogovorenog novčanog iznosa, od kojih u 1 slučaju maloljetnik nije započeo sa davanjem dogovorenog novčanog iznosa (150,00€, u ratama). U 1 slučaju maloljetnik se nije odazvao pozivu za posredovanje.

TABELA 11 Prikaz krivičnih djela krađe koje su učinili maloljetnici

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Krađa	239	21	1	20
2	Oduzimanje vozila	248	7	0	7
3	Sitna krađa	246	9	0	9
4	Teška krađa	240	5	1	4
5	Utaja	243	1	0	1
6	Šumska krađa	324	2	0	2
Ukupno			45	2	43

TABELA 12 Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela krađe

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo krađa	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Opomena	22	1	23	0	23
2	Poravnanje sa oštećenim	13	6	19	1	18
3	Redovno pohađanje škole ili redovno odlazanje na posao	1	0	1	0	1
5	Obavljanje društveno korisnog ili humanitarnog rada	2	0	2	1	1
Ukupno		38	7	45	2	43

Kod krivičnih djela krađe, sonovna državna tužilaštva–ODT češće su izricala opomenu (22 maloljetnika), nego vaspitne naloge (13 maloljetnika).

I u slučaju krivičnog djela krađe, ODT je primijenilo 3 od mogućih 9 vrsta vaspitnih naloga.

Tako je vaspitni nalog - poravnanje sa oštećenim izrečen prema 13 maloljetnika. Poravnanje sa oštećenim u 8 slučajeva je riješeno putem izvinjenja, u 2 slučaja obeštećenjem putem davanja dogovorenog novčanog iznosa, što je u potpunosti izvršeno, a u 3 slučaja maloljetnici nisu pristupili dogovorenom povraćaju/kupovini oduzetih predmeta (krajnji rok za izvršenje je april 2016.).

Vaspitni nalog – obavljanje društveno korisnog rada izrečen je prema 2 maloljetnika (od kojih 1 nije sproveden jer je maloljetnik sa prodicom napustio Crnu Goru i zatražio azil u Njemačkoj), a vaspitni nalog – redovno pohađanje škole izrečen je prema 1 maloljetniku.

Centri bezbjednosti za krivično djelo krađe izrekli u 1 slučaju opomenu i u 6 slučajeva poravnanje sa oštećenim. Poravnanje sa oštećenim je u 3 slučaja riješeno putem izvinjenja, a u 3 slučaja obeštećenjem putem davanja dogovorenog novčanog iznosa, što je u potpunosti izvršeno.

TABELA 13 Prikaz krivičnih djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja koje su učinili maloljetnici

Rb. Br.	Vrsta krivičnog djela	Član zakona	Broj krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Teško djelo protiv bezbjednosti saobraćaja	348	5	0	5
2	Ugrožavanje saobraćaja	339	10	1	9
Ukupno maloljetnika			15	1	14

TABELA 14 Prikaz vrste alternativni mjera izrečenih maloljetnicima koji su učinili krivična djela ugrožavanja bezbjednosti saobraćaja

Rb. Br.	Vrsta alternativne mjere - za izvršeno krivično djelo ugrožavanje bezbjednosti saobraćaja	Izrečena maloljetnicima od strane ODT	Izrečena maloljetnicima od strane CB	Broj alternativnih mjera	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	Opomena	4	1	5	1	4
2	Poravnanje sa oštećenim	10	0	10	0	10
Ukupno		14	1	15	1	14

Kod krivičnih djela protiv bezbjednosti saobraćaja, osnovna državna tužilaštva–ODT su izrekla 4 opomene i 10 vaspitnih naloga – poravnanje sa oštećenim, a centri bezbjednosti 1 opomenu. Sva poravnanja su izvršena putem izvinjenja.

Kod krivičnih djela protiv bezbjednosti saobraćaja ODT je primijenilo 1 od mogućih 9 vrsta vaspitnih naloga.

TABELA 15 Prikaz krivičnih djela prema uzrastu i polu izvršioca, u vrijeme izvršenja krivičnog djela

Rb. Br.	Uzrast maloljetnika u vrijeme izvršenja krivičnog djela	Broj izvršenih krivičnih djela	Broj djevojčica	Broj dječaka
1	14 godina	23	3	20
2	15 godina	22	1	21
3	16 godina	39	4	35
4	17 godina	30	0	30
5	Nema podataka	4	0	4
Ukupno		118	8	110

U posmatranom periodu 8 djevojčica i 107 dječaka izvršilo je 118 krivičnih djela (2 maloljetnika su u recidivu: 1 maloljetnik se pojavio 2 puta kao izvršilac krivičnog djela u toku 2015. godine, kada je prema njemu 2 puta primijenjeno poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi; 1 maloljetnik se pojavio 3 puta kao izvršilac krivičnog djela u toku 2015. godine, kada je prema njemu 3 puta primijenjeno poravnanje za krivična djela koja se gone po privatnoj tužbi).

Izvršenje krivičnog djela najčešće se desilo na uzrastu od 16 godina (39 maloljetnika).

U nedostatku specifičnih podataka o školovanju, može se zaključiti samo da većina maloljetnih izvršilaca krivičnih djela pohađa školu (80 maloljetnika).

TABELA 16 Prikaz maloljetnika prema recidivu, polu i prebivalištu (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Prebivalište maloljetnika	Broj maloljetnika	Broj djevojčica u recidivu	Broj dječaka u recidivu
1	Kolašin	1	0	1
2	Nikšić	4	0	4
Ukupno		5	0	5

TABELA 17 Prikaz maloljetnika prema recidivu, polu i školskoj spremi (evidencija se vodi od septembra 2012. godine)

Rb. Br.	Školska sprema maloljetnika	Broj maloljetnika u recidivu	Broj djevojčica u recidivu	Broj dječaka u recidivu
1	Učenik	3	0	3
2	Nema podataka	2	0	2
Ukupno		5	0	5

U recidivu je bilo 5 dječaka, uzrasta 16 godina, od kojih su se pojavili:

- 2 maloljetnika kao izvršioci po jednog krivičnog djela u 2013. (ODT Nikšić, primijenjeno poravnanje putem izvinjenja; ODT Kolašin, primijenjena opomena) i po jednom u 2015. godini (ODT Nikšić, primijenjeno poravnanje putem izvinjenja; CB Kolašin, poravnanje nije izvršeno jer se maloljetnik i zakonski zastupnik nisu odazvali pozivu za posredovanje),

- 1 maloljetnik kao izvršilac krivičnog djela jednom u 2014. (ODT Nikšić, primijenjeno poravnanje putem izvinjenja) i tri puta u 2015. godini (CB Nikšić; primijenjeno dva puta poravnanje putem izvinjenja, jednom putem obeštećenja davanjem dogovorenog novčanog iznosa);
- 1 maloljetnik kao izvršilac krivičnog djela jednom u 2014. (CB Nikšić, primijenjeno poravnanje putem izvinjenja) i jednom u 2015. godini (ODT Nikšić, primijenjeno poravnanje putem izvinjenja);
- 1 maloljetnik dva puta, kao izvršilac krivičnog djela samo u toku 2015. godine (CB Nikšić, oba puta je primijenjeno poravnanje putem obeštećenja davanjem dogovorenog novčanog iznosa, s tim da u jednom slučaju maloljetnik nije započeo sa davanjem dogovorenog novčanog iznosa u mjesečnim ratama, krajnji rok izvršenja je avgust 2016. godine).

Pet maloljetnika je inicijalno izvršilo sljedeća krivična djela: teška tjelesna povreda (član 151; 1 maloljetnik); laka tjelesna povreda (član 152; 2 maloljetnika); sitna krađa (član 246; 1 maloljetnik); za 1 maloljetnika nema podatka (osim da je izvršio krivično djelo koje se goni po privatnoj tužbi). Izrečena je: 1 opomena; 3 poravnana putem izvinjenja; 1 poravnanje obeštećenjem putem davanja dogovorenog novčanog iznosa, koje je izvršeno.

U recidivu su izvršili sljedeća krivična djela: laka tjelesna povreda (član 152; 2 maloljetnika); ugrožavanje sigurnosti (član 168; 1 maloljetnik); oštećenje tuđe stvari (član 253; 1 maloljetnik); sitna krađa (član 246; 1 maloljetnik je izvršio 3 sitne krađe). Maloljetnicima je izrečena mjera poravnanje sa oštećenim koja je: u 4 slučaja realizovana putem izvinjenja; u 2 slučaja putem obeštećenja davanjem dogovorenog novčanog iznosa, koje u jednom slučaju nije počelo da se izvršava; u 1 slučaju poravnanje nije izvršeno.

Za Stručnu službu

**Dijana Popović-Gavranović,
samostalna savjetnica II,
dipl. socijalna radnica**